

prima instanță: I. Rusu
instanța de apel: A. Gheorghieș, N. Chircu, V. Harmanuic

dosarul nr. 2ra-1796/13

DECIZIE

16 octombrie 2013

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ
al Curții Supreme de Justiție

În componență:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Iulia Sîrcu
Tamara Chișca – Doneva, Valentina Clevadi
Vera Macinskaia, Ion Vilcov

examinând recursul declarat de către Maniuc Grigore,
în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Palataicov Evgheni împotriva lui Maniuc Grigore și Clarei Maniuc cu privire la încasarea datoriei, dobânzii contractuale și a dobânzii de întârziere, acțiunea reconvențională a lui Maniuc Grigore și Clarei Maniuc împotriva lui Palataicov Evgheni cu privire la declararea nulității actului juridic,

împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 17 ianuarie 2013 prin care a fost admis apelul declarat de către Maniuc Grigore și Maniuc Clara, casată hotărârea Judecătoriei Drochia din 29 iunie 2012 în partea încasării datoriei, dobânzii contractuale și a dobânzii de întârziere de la Maniuc Clara și în această parte emisă o hotărâre nouă de respingere a acțiunii lui Palataicov Evgheni împotriva Clarei Maniuc, în rest hotărârea primei instanțe a fost menținută,

c o n s t a t ă :

La 24 decembrie 2008 Palataicov Evgheni a depus cerere de chemare în judecată împotriva lui Maniuc Grigore și Clarei Maniuc cu privire la încasarea datoriei și a dobânzii.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că la 07 decembrie 2006 i-a împrumutat soților Maniuc Grigore și Maniuc Clara pe un termen de trei luni pentru o dobândă de 10% pe lună suma de 120 000 lei în vederea rambursării de către dânsii a creditului contractat de la BC „Moldindconbank” SA cu gajarea bunului imobil nr. 36 amplasat pe adresa mun. Bălți, str. Calea Ieșilor nr. 107 (apartament), în acest sens fiind perfectată o recipisă semnată de ambii părți conform căreia Maniuc Grigore s-a obligat în caz de neachitare a datoriei să transmită în proprietatea lui Palataicov Evgheni imobilul respectiv.

Menționează reclamantul că în perioada 07 decembrie 2006-26 aprilie 2007 a achitat la BC „Moldindconbank” SA în contul stingerii datoriei părții Maniuc Grigore suma de 151 777 lei.

Susține că de multiple ori a cerut părților rambursarea datoriei, însă aceștia au invocat lipsa mijloacelor financiare disponibile și i-au propus transmiterea în contul sumei nerambursate apartamentul nr. 36 menționat în textul recipisei din 07 decembrie 2006, amplasat pe adresa mun. Bălți, str. Calea Ieșilor nr. 107, perfectând pe numele său la notar o procură cu dreptul de a înstrăina acest imobil.

Invocă reclamantul că în baza procurii eliberate a înstrăinat apartamentul soției sale Nelli Palataicova conform contractului de vânzare-cumpărare nr. 2856 din 28 mai 2007, însă părții au contestat în instanță de judecată contractul respectiv și prin hotărârea Judecătoriei Bălți din 16 noiembrie 2007 acesta a fost declarat nul.

Mai indică că, până la momentul adresării în judecată cu prezenta cerere, părții i-au achitat doar 11 500 lei din suma împrumutată, refuzând rambursarea datoriei rămasă din motiv că nu dispun de mijloace financiare suficiente.

Consideră reclamantul că este îndreptățit să pretindă atât suma nerambursată a împrumutului, cât și dobânda calculată în dependență de rata inflației în perioada decembrie 2006-octombrie 2008.

Solicită reclamantul Palataicov Evgheni încasarea în beneficiul său de la părții Maniuc Grigore și Maniuc Clara a datoriei în sumă de 140 277 lei și a dobânzii în mărime de 31 001,21 lei, precum și compensarea cheltuielilor de judecată suportate.

Pe parcursul examinării prezentei cauze, reclamantul și-a majorat pretențiile, concretizându-le și solicitând încasarea suplimentară la datoria pretinsă a dobânzii contractuale și dobânzii de întârziere pentru perioada 2007-2011, iar în total suma de 257 249 lei.

Pe parcursul examinării pricinii în fața primei instanțe Maniuc Grigore și Maniuc Clara au depus acțiune reconvențională împotriva lui Palataicov Evgheni cu privire la declararea nulității recipisei din 07 decembrie 2006 privind împrumutul sumei de 120 000 lei de la Palataicov Evgheni.

În motivarea acțiunii reconvenționale Maniuc Grigore și Maniuc Clara au indicat că în anul 2006 aflându-se într-o situație financiară extrem de dificilă, s-au adresat către Palataicov Evgheni cu solicitare de a-i împrumuta suma de 120 000 lei, iar ultimul folosindu-se cu rea-credință de situația materială precară a impus condiții drastice și ilegale cu privire la dobândă, aceasta fiind în contradicție cu prevederile art. 869 Cod Civil care consacră expres exigența corelării dobânzii cu rata de refinanțare stabilită de Banca Națională a Moldovei.

Consideră Maniuc Grigore și Maniuc Clara că stabilirea unei dobânzi exagerate contrare celei admise conform ratei de refinanțare a Băncii Naționale a Moldovei, atragere nulitatea absolută a recipisei întocmite cu privire la împrumut.

Solicită Maniuc Grigore și Maniuc Clara declararea nulității recipisei din 07 decembrie 2006 privind împrumutul sumei de 120 000 lei de la Palataicov Evgheni.

Prin hotărârea Judecătoriei Drochia din 29 iunie 2012 a fost admisă parțial acțiunea inițială, respinsă ca fiind neîntemeiată acțiunea reconvențională, fiind încasată de la Maniuc Grigore și Maniuc Clara în beneficiul lui Palataicov Evgheni datoria în sumă de 108 800 lei, dobânda contractuală în mărime de 4 392 lei, dobânda de întârziere în mărime de 57 480 lei și cheltuielile de judecată în sumă de 7 371,16 lei, în rest pretențiile au fost respinse.

Prin decizia Curții de Apel Bălți din 17 ianuarie 2013 a fost admis apelul declarat de către Maniuc Grigore și Maniuc Clara, casată hotărârea Judecătoriei Drochia din 29 iunie 2012 în partea încasării datoriei de la Maniuc Clara și în această parte emisă o hotărâre nouă de respingere a acțiunii lui Palataicov Evgheni împotriva Clarei Maniuc cu privire la încasarea datoriei, a dobânzii contractuale și a dobânzii de întârziere, în rest hotărârea primei instanțe a fost menținută.

La 09 februarie 2013, în termenul prevăzut de lege, Maniuc Grigore a declarat recurs împotriva deciziei Curții de Apel Bălți din 17 ianuarie 2013, cerând admiterea recursului, casarea deciziei instanței de apel și hotărârii primei instanțe, cu restituirea pricinii spre rejudecare în prima instanță.

Recurentul în motivarea recursului a invocat că instanțele ierarhic inferioare au interpretat și aplicat eronat normele de drept material, precum și au apreciat arbitrar probele prezente la materialele pricinii.

La 23 aprilie 2013 în adresa intimatului Palataicov Evgheni a fost expediată copia recursului declarat de către Maniuc Grigore cu înștiințarea despre necesitatea depunerii referinței la recurs.

La 23 mai 2013 intimatul Palataicov Evgheni a depus referință la recursul declarat de către Maniuc Grigore în care a invocat caracterul neîntemeiat și abuziv al acestuia și a solicitat respingerea lui cu menținerea în vigoare a deciziei instanței de apel.

În conformitate cu art. 444 CPC, prezentul recurs se examinează fără înștiințarea participanților la proces.

Studiind materialele dosarului în raport cu argumentele invocate în recurs și obiecțiile expuse în referința intimatului, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră recursul neîntemeiat și care urmează a fi respins cu menținerea deciziei instanței de apel, din următoarele considerente.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, instanța de recurs, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel.

Potrivit art. 118 alin. (1) CPC, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel.

Conform art. 512 alin. (1) Cod Civil, în virtutea raportului obligațional, creditorul este în drept să pretindă de la debitor executarea unei prestații, iar debitorul este ținut să o execute.

Potrivit art. 514 al aceluiasi Cod, obligațiile se nasc din contract, fapt ilicit (delict) și din orice alt act sau fapt susceptibil de a le produce în condițiile legii.

Conform art. 867 alin. (1) Cod Civil, prin contractul de împrumut o parte (împrumutător) se obligă să dea în proprietate celeilalte părți (împrumutatul) bani sau alte bunuri fungibile, iar aceasta se obligă să restituie banii în aceeași sumă sau bunuri de același gen, calitate și cantitate la expirarea termenului pentru care i-au fost date.

Potrivit art. 869 alin. (1) și (2) Cod Civil, în baza contractului de împrumut, părțile pot prevedea și plata unei dobânzi, care trebuie să se afle într-o relație rezonabilă cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei. Înțelegerea asupra dobânzii prin care se încalcă dispoziția alin. (1) este nulă.

Din suportul probatoriu prezent la materialele pricinii rezultă în mod cert faptul împrumutului sumei de 120 000 lei de către Maniuc Grigore de la Palataicov Evgheni la 07 decembrie 2006, în acest sens fiind întocmită recipisa perfectată și semnată personal de către Maniuc Grigore în prezența soției sale Maniuc Clara (f.d. 170, 171).

Potrivit copiei de pe certificatul nr. 02/767 din 03 septembrie 2007 (f.d. 8) eliberat de către BC „Moldindconbank” SA (filiala mun. Bălți), Palataicov Evgheni a introdus mijloace bănești în contul achitării datoriilor restante la creditul SRL „Marucom Argo” în sumă totală de 151 777 lei în baza ordinelor de încasare a numerarului nr. 01 din 07 decembrie 2006, nr. 45 din 15 decembrie 2006, nr. 03 din 18 ianuarie 2007, nr. 05 din 05 februarie 2007, nr. 04 din 09 februarie 2007, nr. 07 din 13 februarie 2007, nr. 38 din 16 februarie 2007, nr. 12 din 28 februarie 2007, nr. 19 din 12 martie 2007, nr. 23 din 06 aprilie 2007, nr. 53 din 10 aprilie 2007, nr. 06 din 12 aprilie 2007, nr. 30 din 20 aprilie 2007 și nr. 20 din 26 aprilie 2007.

În același timp, duplicatele ordinelor de încasare a numerarului nr. 01 din 07 decembrie 2006 și nr. 45 din 15 decembrie 2006 (f.d. 189, 190) eliberate de către BC „Moldindconbank” SA (filiala mun. Bălți) certifică faptul că suma de 18 000 și, respectiv, 9 000 lei au fost achitate de către Maniuc Grigore în contul datoriei restante la creditul SRL „Marucom Argo”.

Conform declarațiilor părților expuse în cadrul examinării pricinii, aceștia recunosc faptul achitării de către intimatul Palataicov Evgheni a datoriei restante a SRL „Marucom Argo” în baza creditului contractat de Maniuc Grigore de la BC „Moldindconbank” SA în sumă de 124 777 lei (151 777 lei – 27 000 lei).

Astfel, în cadrul dezbaterilor judiciare în primă instanță s-a stabilit cert că Palataicov Evgheni a introdus la BC „Moldindconbank” SA în locul lui Maniuc Grigore suma de 124 777 lei, în acest mod fiind realizată executarea recipisei din 07 decembrie 2006, depășind suma indicată în această recipisă.

Prin urmare, la calcularea sumei datoriei nerambursate de către Maniuc Grigore în beneficiul lui Palataicov Evgheni urmează a fi reținut acest fapt.

Potrivit copiei de pe certificatul nr. 02/767 din 03 septembrie 2007 (f.d. 8), ultima plată efectuată de către Palataicov Evgheni în contul creditului restant contractat de Maniuc Grigore la BC „Moldindconbank” SA datează cu 26 aprilie 2007.

Deci, anume din data calendaristică respectivă urmează a fi calculat termenul de trei luni de rambursare a sumei împrumutate, și nu din 07 decembrie 2006, iar data scadenței contractului de împrumut este respectiv 26 iulie 2007, deoarece acordarea sumei integrale a împrumutului de 124 777 lei conform acordului încheiat între părți la 07 decembrie 2006, a avut loc abia la 26 aprilie 2007, împrumutul fiind acordat pe un termen de trei luni.

Recipisele întocmite și semnate de către intimatul-reclamant Palataicov Evgheni (f.d. 62, 64) atestă faptul că recurentul-pârât Maniuc Grigore i-a restituit la 27 mai

2008 suma de 10 000 lei și la 04 august (neindicat anul) – suma de 1 200 lei, iar în total suma de 11 200 lei.

Cu privire la argumentul recurentului precum că hotărârea Judecătorei Bălți din 16 noiembrie 2007 atestă faptul recunoașterii de către Palataicov Evgheni a recepționării sumei de 12 000 lei în contul datoriei născute în baza contractului de împrumut al sumei de 120 000 lei, instanța de recurs îl apreciază ca fiind întemeiat, copia de pe hotărârea Judecătorei Bălți din 16 noiembrie 2007 prezentă la materialele dosarului (f.d. 9-13) demonstrează aceasta fără echivoc.

Cât despre argumentul recurentului privind livrarea la 08 mai 2007 în contul împrumutului a rapiței în valoare totală de 19 680 lei, fapt probat prin factura de expediție nr. 0314254, acesta nu poate fi reținut în condițiile în care tranzacția respectivă se referă la raporturile comerciale existente între SRL „Magdeco Agro” și SRL „Marucom Argo”, nefiind demonstrate careva legături cu contractul de împrumut în litigiu.

În lumina celor relevate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție conchide că soluția pe marginea prezentului litigiu urmează a fi stabilită precum urmează.

Din suma împrumutului acordat de 124 777 lei calculat din plățile introduse de către Palataicov Evgheni în contul creditului bancar contractat de către Maniuc Grigore, se scade suma de 11 200 lei restituită de Maniuc Grigore în baza recipiselor din 27 mai 2008 și 04 august (neindicat anul), și suma de 12 000 lei, întoarcerea căreia o recunoaște expres intimatul-reclamant în cadrul procesului anterior privind declararea nulității contractului de vânzare-cumpărare a imobilului, în rezultat rămânând suma nestinsă a datoriei de 101 577 lei (124 777 lei – 11 200 lei – 12 000).

Cu privire la pretențiile intimatului-reclamant privind încasarea dobânzii contractuale, aceste sunt întemeiate, dobânda urmând a fi calculată pe termen de 3 luni din suma de 120 000 lei conform recipisei în funcție de relația de proporționalitate cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei conform art. 869 Cod Civil, deoarece înțelegerea asupra dobânzii prin care se încalcă această proporție este nulă de drept, iar acordarea în fapt a unei sume ce depășește împrumutul expres convenit între părți, nu poate influența spre mărirea dobânzii contractuale indicate în textul înscrisului probant, ceea ce constituie 4 392 lei.

Pe marginea pretențiilor privind plata dobânzii de întârziere, acestea de asemenea sunt întemeiate și care urmează a fi admise, dobânda fiind calculată pe anul 2007 începând cu 26 iulie și până în luna iunie 2008 din suma datoriei de 112 777 lei (124 777 – 12 000), iar începând cu luna iunie 2008 până în anul 2010 din suma nerestituită a împrumutului de 101 577 lei.

Or, conform art. 619 alin. (1) Cod Civil, obligațiilor pecuniare li se aplică dobânzi pe perioada întârzierii. Dobânda de întârziere reprezintă 5% peste rata dobânzii prevăzută la art. 585 dacă legea sau contractul nu prevede altfel.

Iar potrivit art. 585 Cod Civil, în cazul în care, conform legii sau contractului, obligația este purtătoare de dobândă, se plătește o dobândă egală cu rata de bază a Băncii Naționale a Moldovei dacă legea sau contractul nu prevede o altă rată.

În lumina normelor de drept citate supra racordate circumstanțelor de fapt ale cauzei, perioada de întârziere în plata împrumutului urmează a fi calculată începând cu 26 iulie 2007, peste trei luni din data acordării în fapt a sumei integrale a împrumutului convenit și până la 07 martie 2010, data indicată în hotărârea primei instanțe, necontestată și nesuplimentată pe parcursul examinării pricinii de către intimatul-reclamant Palataicov Evgheni.

Date fiind cele relevate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție conchide că la cazul prezentului litigiu, eventuala admitere a recursului declarat de către Maniuc Grigore și recalcularea sumelor susceptibile a fi rambursate cu titlu de datorie, dobândă contractuală și dobândă de întârziere, ar condiționa încasarea unor sume mai mari decât cele calculate de către instanțele ierarhic inferioare, în rezultat fiind înrăutățită situația recurentului.

În condițiile în care intimatul-reclamant Palataicov Evgheni nu a atacat hotărârile instanțelor ierarhic inferioare pronunțate în favoarea sa prin care pretențiile înaintate s-au admis parțial, fiind încasată suma totală de 170 672 lei cu titlu de datorie, dobândă contractuală și dobândă de întârziere, iar eventuala admitere a recursului declarat de către Maniuc Grigore ar condiționa recalcularea spre majorare a sumei totale susceptibile a fi încasată, plasându-l pe recurent într-o situație defavorabilă, instanța de recurs ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat și a menține decizia Curții de Apel Bălți din 17 ianuarie 2013.

Referitor la acțiunea reconvențională a lui Maniuc Grigore privind declararea nulității absolute a recipisei întocmite de către părți la 07 decembrie 2006 cu invocarea temeiului de nulitate – quantumul excesiv de mare al dobânzii contractuale, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție consideră că instanțele de judecată corect au respins-o, deoarece potrivit art. 869 alin. (2) Cod Civil temeiul invocat de către Maniuc Grigore duce la nulitatea doar a clauzei privind quantumul dobânzii și nu a actului juridic în întregime.

Mai mult ca atât, nulitatea prevăzută de art. 869 alin. (2) Cod Civil este una de drept, fiind aplicată din oficiu de către instanță la admiterea parțială a acțiunii inițiale.

Din considerentele menționate și având în vedere faptul că eventuala admitere a recursului declarat de către Maniuc Grigore ar condiționa înrăutățirea situației recurentului, iar Palataicov Evgheni nu a atacat hotărârea primei instanțe și decizia Curții de Apel, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție ajunge la concluzia de a respinge recursul declarat de către Maniuc Grigore și a menține decizia Curții de Apel Bălți din 17 ianuarie 2013.

În conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) CPC, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ al Curții Supreme de Justiție,

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de către Maniuc Grigore.

Se menține decizia Curții de Apel Bălți din 17 ianuarie 2013 în pricina civilă la cererea de chemare în judecată a lui Palataicov Evgheni împotriva lui Maniuc Grigore și Clarei Maniuc cu privire la încasarea datoriei, dobânzii contractuale și a

dobânzii de întârziere, acțiunea reconvențională a lui Maniuc Grigore și Clarei Maniuc împotriva lui Palataicov Evgheni cu privire la declararea nulității actului juridic.

Decizia este irevocabilă din momentul emiterii.

Președintele ședinței, judecătorul

Iulia Sîrcu

Judecătorii

Tamara Chișca-Doneva

Valentina Clevadi

Vera Macinskaia

Ion Vîlcov